

Ispánovics Csapó Julianna

∴ Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
∴ csapo@eunet.rs

A MAGYAR ISKOLAI ÉRTEŚITŐK KIALAKULÁSA ÉS FELTÁRÁSA

The Development and Study of Hungarian School Reports

A magyar könyvészet egyik mostohagyereke az iskolai értesítő. Az 1744-től datált érdemsorozatokból kialakult tanügyi kiadványtípust a különféle egységesítő szándékú minisztériumi rendeletek alakították ki. Az iskolai értesítők oktatástörténeti vonatkozásai nyilvánvalók, mindamelllett nélkülözhetetlen forrásai a bibliográfiának és a művelődés-történeti/kultúrtörténeti kutatásoknak. Az értesítők 1949-ig terjedő tárgyidőszakának a bibliográfiai számbavételét a XX/XXI. század fordulóján végezte el az OPKM. A kötetek analitikai feltárása folyamatban van.

Kulcsszavak: iskolai értesítő, évkönyv, Magyarország, Vajdaság, tartalmi feltárás, bibliográfia, művelődéstörténet/kultúrtörténet

A *Ratio Educationis* (1777) egyik fontos hozadéka egy új könyvészeti műfajnak, az iskolai értesítők elődeinek, a „classificatiók”-nak a megszületése. A törvényrendelet 235. paragrafusában előírja, hogy „A tanév végén [...] minden iskolában és fakultáson nyomtatásban kell megjelentetni a teljes év munkájával kiérdemelt osztályzatok jegyzékét” (RATIO EDUCATIONIS 1981: 186). Majd három évtizeddel később a II. Ratio educationis 222. paragrafusa megerősíti a korábbi előírást: „Miután tehát e szabályok szerint a vizsgák befejeződtek, az igazgató [...] kihirdeti az érdemjegyek rendjét, és [...] a tanév végén gondoskodik ennek kinyomtatásáról...” (RATIO EDUCATIONIS 1981: 324).

Az iskolák normaorientált állami szabályozásának az igényét támogatja az Ürményi József, Tersztyánszky Dániel, Makó Pál és Kollár Ádám által kidolgozott iskolai rendszabályzat, amely az egységesítés érdekében rendszeres kimutatások, jelentések, táblázatok készítését követeli meg. „Iktatókönyvek, jegyzőkönyvek, tanulmányi naplók, minősítő táblázatok készültek; a tanulók előmeneteléről és erkölcsi magaviseletéről félévenként részletes kimutatást kapnak a főigazgatók, sőt a királyi iskolák a tanév befejeztével nyomtatott érdemsorozatokot kezdenek közzétenni” (FINÁ CZY 1902: 185).

A latin nyelvű, „Classification juventutis...”, „Juventus gymnasii” című, napvilágot látó érdemsorozatok alapvető statisztikai adatokat tartalmaznak, általában a tanulóknak a tanulmányi eredményeik alapján rangsorolt névsorát, ritkábban a tanárok névsorát közlik. Megjelenésük a félévi és év végi nyilvános vizsgák mellett dokumentálja az iskolák éves tevékenységét.

Az évi jelentések, iskolai értesítők, évkönyvek megjelenése a XIX. század közepétől rendszeressé válik. Nem kis része van ebben egy 1849-ben megjelent osztrák közoktatásügyi rendeletnek, az osztrák birodalom gimnáziumainak és reáliskoláinak a szervezésére vonatkozó tervezetnek. Az ún. „Entwurf” (Entwurf der Organisation der Gymnasien und Realschulen in Oesterreich) arra kötelezi a középszintű oktatási intézményeket, hogy minden tanévben évkönyvet (értesítőt) jelentessenek meg. A törvényrendelet 116. paragrafusában az értesítők tartalmi kereteit is körülírja. „A kiadványnak tartalmaznia kell a tantervet, a megjelent tanügyi rendeleteket, az iskolai könyvtárak, szertárak gyarapodását, a tanárok névsorát, munkásságát, a tanulók névsorát és jegyeit, statisztikákat stb., valamint egy tanulmányt, az ún. programértekezést. Ez legtöbb esetben az iskola egy tanárának tudományos értekezése volt” (GRÁBERNÉ BŐSZE 2007). A fenti rendelet értelmében az iskolák az 1850/51-es tanévtől kezdik rendszeresen közzétenni értesítőiket.

„A korai különböző típusú és szerkezetű kiadványok – írja Róth András Lajos – a század utolsó évtizedeire egységes arculatot nyertek a tartalmi szerkezet tekintetében. Az iskolák, amelyek cserekapcsolatban állottak, kölcsönösen egymástól is tanultak és nyertek ötleteket, de a fölöttes iskolai hatóságok is belátták az egységesítés fontosságát az olyannyira fontos adminisztráció és statisztikai nyomkövetés szempontjából” (RÓTH 1997: 2). Az egységesülés folyamata esetenként vitákat szül. Iskolánként változó, mit kell tartalmaznia egy jól szerkesztett értesítőnek. A hetvenes évek pedagógiai szakajtójában megjelenő egyes vélemények szerint a programértekezések fölösleges ballasztként terhelik az értesítőket. Ezek a tudományos folyóiratok profiljába illenek inkább, állapítja meg többek közt Klamarik János (KLAMARIK 1873) a Heinrich Gusztáv, Kleinmann Mór szerkesztette *Magyar Tanügyben*, hiszen a szakmához szólnak, nem a tanulóifjúsághoz és a nagyközönséghez. Sokkal hasznosabb az értesítőbe illő pedagógiai, módszertani közlemények publikálása. Mások ezzel szemben úgy gondolják, a fent említett értekezések növelik az értesítők becsét, segítik a szaktanár munkáját (RÓTH 1997).

A magyar királyi vallási és közoktatásügyi miniszter 1890-ben utasítja a vezetése alatt levő középiskolákat, hogy az értesítő valamilyen aktuális nevelés- vagy oktatásügyi kérdéssel foglalkozó tudományos értekezést is közöljön.

Az ezeréves Magyarország egyik ünnepi előkészülete a minisztériumnak az az 1893-as rendelete, amely kötelezi a középiskolákat történetük megírására. Ennek fontosságára az akkori közoktatásügyi miniszter, Eötvös Loránd (1848–1919) is felhívja a figyelmet. Az ország 185 középiskolája közül 182 bejelenti, hogy szándékában áll bemutatni történetét a tervezett millenniumi kiállításon. Fináczy Ernő a vallás- és közoktatásügyi miniszter megbízásából elkészíti *A magyarországi középiskolák múltja és jelene* című tanulmányát, amely monográfiaíráshoz szükséges módszertani útmutatóként is hasznosítható. A minisztériumi törekvések eredményeként nagyon sok iskola „...megírta (megíratta) és megjelentette saját történetét – az 1894/95. és az ezt követő évi értesítőkből, vagy azok hiányában külön kiadványban. A millenniumi ünnepségek évének elejére a magyarországi 54 protestáns középiskola közül részben vagy egészben csak 16 magyar nyelvű írta meg történetét, míg az összes középiskolák közül csak 64-nek készült el” (RÓTH 1997: 5).

Régiókban, az egykori Bács-Bodrog vármegyéhez tartozó Bácskában 1874-ben jelenik meg az első iskolatörténeti munka. Radics György (1846–1886) a vármegyeszékhely főgimnáziumi igazgatója *A zombori államgymnasium* című munkájában az intézmény múltját tekinti át. A minisztériumi indíttatású millenniumi „készülődés” időszakában Szűcs Lajos, a zentai gimnázium igazgatója az intézmény alapításának és két évtizedének a történetét foglalja össze közel kétszáz oldalon *Zenta városi községi gymnasium alapításának és 19 évi működésének története* (Zenta, 1895) című munkájában. *A zombori magyar királyi állami főgymnasium története 1872–1895* (Zombor, 1896) Jeszenszky Dezsőnek (1846–1899), az újvidéki születésű zombori gimnáziumi történelemtanárnak a könyve. Jeszenszky kifejti, a gimnázium missziója a magyar kultúra terjesztése a többnemzetiségű környezetben. Jó érzékkel figyeli meg, hogy a katolikus bonyevácok/horvátok jobban igazodnak a magyar államhoz és kultúrához, mint a pravoszláv szerbek, akik már egy fejlett nemzeti identitástudattal és kultúrával rendelkeznek. Másik fontos megállapítása művének bevezetőjében olvasható. Elgondolása szerint: „...egy vidéki gymnasium nagyon jelentéktelen szerve ugyan a nemzeti élet megnyilvánulásának, mindazonáltal az ilyen kisebb értékű létalakok történelmi genesis is érdekes és tanulságos, gyakran ugyanolyan mértékben, mint a nagy jelenségek történelme” (JESZENSZKY 1896: 3).

Az 1933-as *Magyar pedagógiai lexikon* vonatkozó szócikke a műfaj további tartalmi fejlődéséről, gazdagodásáról tanúskodik. Az itt olvasható leírás értelmében: az iskolák év végi nyomtatott értesítőjének „...tartalmaznia kell a lefolyt iskolaév történetének minden fontosabb mozzanatát (beírások,

tanév megnyitása és lefolyása; vizsgálatok, a testületben beállott változások; tanulmányi kirándulások; isk. ünnepélyek; egészségi állapot; az intézet jótékonyága; hivatalos látogatások stb.); a testület tagjainak névjegyzékét, iskolai munkakörét, társadalmi és irodalmi munkásságát; az ifj. egyesületek működését; a végzett tananyag rövid jelzését; a használt tankönyvek jegyzékét; a könyv- és szertárak gyarapodását és jelen állapotát, a tanulók névjegyzékét és osztályzatát osztályonként; a tanulókra vonatkozó statisztikai adatokat; tájékoztatást a következő iskolai évről; a középiskolákban ezenkívül értekezést és az érettségi vizsgálatok ismertetését” (MAGYAR PEDAGÓGIAI LEXIKON 1933: 511–512). Az 1945 előtti évkönyvtermés tömegében megfelel a fenti kívánalmaknak. Ugyanakkor az iskolai értesítők belső szerkezete, az egyes fejezetek arányai igen gyakran eltértek egymástól.

Az iskolai értesítők kiadása az iskolák államosításakor az 1948-as állami rendelet¹ nyomán 1949-ben megszakad. Az 1980-as évektől kezdve előbb szórványosan, az 1990-es évektől pedig ismét rendszeresen készülnek, nemcsak Magyarországon, hanem a határon túli magyar nyelven oktató intézményekben is (KERTÉSZ 2000).

Az értesítők az érdemsorozatok „kibővített tartalmú folytatásai, továbbfejlesztői” (KERTÉSZ 2000). Gráberné Bösze Klára szerint az iskolatörténeti, neveléstörténeti kutatások legfontosabb forrásai a levéltári iratok mellett az iskolai értesítők. „Iskoláink életéről leggazdagabban, a szemtanúk hitelességével az értesítők adnak számot. E műfaj nem az iskolák évi beszámolója egyszerűn, hanem a tanárok tudományos megnyilatkozásainak fórumai, az iskolai élet színes lenyomatai, emberi sorsok induló szakaszának hírmondói. Köztük vannak a magyar és magyarországi szellemi élet kiválóságai” (GRÁBERNÉ BÖSZE–LÉCES 1996: 7).

A fentiekből adódóan Róth András Alajos a pedagógia és didaktika mellett mind a bibliográfia, mind a helytörténet szempontjából fontos forrásnak tartja könyvészetünk mostohagyermekét, az iskolai értesítőt. A bibliográfusnak szekunder támpont, hiszen az egyes „...tanárok iskolán kívüli társadalmi tevékenységéről, irodalmi, művészeti vagy tudományos tevékenységéről beszámoló fejezetben rengeteg olyan utalással találkozunk, amelyek a megjelent írások bibliográfiai adataira vonatkoznak, gyakran szakszerű leírását adva a cikkeknek. De hasznos forrásnak bizonyulnak azon információk is, amelyek csak azt jelzik, hogy az illető tanerő hol, milyen időszak kiadványában közöl. Áttételesen így könnyebb a bibliográfiai adatok begyűjtése” (RÓTH 1997). A helytörténeti vonatkozásokat vizsgálva tágítanunk

¹ „Iskolai évkönyvek kiadásának megszüntetése” tárgyában 1948. június 7-én kelt 42.418/1948. VKM sz. utasítás.

kell a kört, hiszen a tárgyalt kiadványtípusban megjelenő közlemények nem pusztán az egyes települések, iskolák múltját, hanem a magyar kultúratörténet egészét gyarapítják, mert „... az értesítők oly értékes, máshonnan ma már nehezen összeszedhető adatokat tartalmaznak, amelyek nélkül szinte elképzelhetetlen egy-egy iskola teljes körű tevékenységének feltérképezése. Az iskolai év felépítésére, a tanterv és tananyag szerkezetére, a tanári kar összetételére, a tanított tárgyakra és tanításuk idejére vonatkozó adatok mellett ott sorakoznak az adatok a diákságra vonatkozóan is. Megismerhetjük nevüket, nyelvi, nemzetiségi és felekezeti hovatartozásukat, egészségügyi állapotukat, a szüleik polgári állását, társadalmi eredetét, érdemjegyeiket, kiemelkedő tevékenységeiket egyaránt. Az értesítőket lapozva kitárul az iskola mindennapi belső élete, az önszerveződő önképzőkörök, ifjúsági és diákegyletek. Képet nyerünk az oktatási intézmény fejlődéséről, szertárainak, gyűjteményeinek gyarapodásáról. Fény derül arra a társadalmi háttérre, amely nem kis részben járult hozzá az iskolák fenntartásához, egy-egy szegényebb sorú diák iskoláztatásához, vagy gyűjteményeik gyarapításához. Az iskolák kultúraközvetítő és kultúraápoló szerepe helyi vonatkozásokban is nagyon fontos, hiszen nem egy helységben ezek az intézmények voltak az egyetlenek – az egyházak mellett –, amelyek révén kulturális megnyilvánulásokra került sor. Felsorakoznak mindazon magánszemélyek, magánvállalkozók, intézmények, állami támogatók, akik és amelyek anyagilag is felpártolták az oktatás ügyét. Az »Adatok az iskola [...] évi történetéhez« című fejezetek tartalmazznak még nagyon sok olyan adatot, amelyek beékelve a szövegbe – jelentőségüknél fogva – érdeklődésre tarthatnak számot helytörténeti, illetve művelődéstörténeti szempontból» (RÓTH 1997: 5–6).

A magyarországi iskolai értesítőket feltáró első bibliográfia a Dörnyei Sándor, V. Ecsedy Judit és Pavercsik Ilona szerkesztette *XVIII. századi érdemsorozatok* című kötet.² *A magyar neveléstörténet forrásai* című sorozatban publikált segédletből megtudhatjuk, hogy a Magyarországon fellelhető legkorábbi értesítő 1744-ben jelenik meg Kassán, és az Országos Levéltárban található. A több mint kétszáz érdemsorozatot feldolgozó bibliográfia az alsó- és középfokú iskolák értesítőit veszi számba. A címléírások a városok betűrendjében, iskolatípusok szerint, ezen belül időrendben követik egymást. Az érdemsorozatok fenti bibliográfiája lelőhelyjegyzéket is közöl, s ami nagyon fontos, analitikus feltárást végez, amikor az osztályok felsorolására, létszámának közlésére, tanári névsorok közreadására vállalkozik.

A magyar iskolai értesítők teljességre törekvő bibliográfiáját 1996 és 2006 között adja közre Gráberné Bösze Klára és Léces Károly tizennégy

² Budapest, OPKM, 1989.

kötetben az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum kiadásában.³ Az OPKM értesítő-különgyűjteményében és a magyarországi nagykönyvtárak (egyetemi, egyházi, iskolai), levéltárak állományában fellelhető dokumentumok címléírása tartalmazza az értesítő címét, az iskolaévet, az évfolyamot, a kiadási évet, a szerkesztőt/közlőt, a nyomdát, a nyomda székhelyét, a terjedelem adatait, esetenként megjegyzést, valamint a lelőhelyet. A bibliográfia a mindenkor történelmi Magyarország területén található iskolák értesítőit tartalmazza. Az 1918-ban elcsatolt területeken maradt magyar iskolák évkönyvei/értesítői nem szerepelnek a bibliográfiában. Az 1941 áprilisában visszaszatolt területeken ismét a magyar tanügyigazgatás vette át az iskolákat, így természetesen az 1944/45-ig napvilágot látott értesítők adatai is bekerültek a bibliográfiai korpuszba. A gyűjtés tárgyidőszaka 1949-ig terjed, 42 600 bibliográfiai egységet foglal magában. A folytatást illetően „Fontos lenne még az 1949-től 1990-ig, vagy 2000-ig nyomtatásban megjelent évkönyvek bibliográfiai leírásait is összeállítani, bár az 1990-es vagy talán 1980-as évektől megjelentek talán már megtalálhatók a könyvtárak adatbázisaiban. Valószínűleg »digiévkönyvek« is megjelentek...” (GRÁBERNÉ BÖSZE 2007).

A fenti munkálatokkal szinte egy időben kezdi Róth András Alajos egy integrált könyvtári program segítségével a székelyudvarhelyi Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtárában fellelhető értesítők feltárását. A valamikori helyi református kollégium és katolikus gimnázium történeti könyvtárainak az iskolai évkönyvgyűjteménye a Monarchia több száz iskolájának majdnem 9000 értesítőjét tartalmazza. A feldolgozáshoz használt integrált könyvtári program lehetővé teszi az értesítők tartalmi feltárását, valamint a gyors és hatékony visszakeresést. A Róth által feltárt értesítők analitikái a gazdag tematikáról⁴ vallanak, egy olyan sokrétű, jól hasznosítható adatmennyiségről, amely Róth szerint analitikus katalógus formájában válhat igazán közkinccsé (RÓTH 1997).

Térségünkben a szabadkai Városi Könyvtár bibliográfusa, Kiss Gusztáv teszi közzé, az anyaországi gyakorlathoz igazodva, a vajdasági magyar

³ A magyarországi iskolai értesítők bibliográfiája. 1–14. Budapest, OPKM, 1996–2006.

⁴ Tanévnívó és tanévzáró beszéd, tanárbeiktató beszéd, tanári értekezés, nevelélméleti munka, módszertani munka, iskolatörténeti adat, iskolai ünnepélyek, irodalmi műelemzés, alkalmi beszéd és vers, tanári székfoglaló, tanári jubileum, oktatásméleti munka, iskolatörténet, iskolai rendszabályzat, művelődéstörténet, irodalom, irodalomtörténet, egyháztörténet, nekrológ, statisztikai adatok, didaktikai gyűjtemények, meteorológiai jelzések, iskolai és tanulmányi kirándulások, illusztrációk, a tanárok társadalmi tevékenysége, életrajz, jellemrajz, iskola és világháborúk, könyvtári leltárak, természettudományok, bibliográfiai adatok, a tanárok irodalmi munkássága.

értésítőik első bibliográfiai összegzését.⁵ A másfél ezer tételnyi bibliográfiai anyag 1944-ig terjedő leírásai „...a többnyire ismert és számon tartott (nemzeti bibliográfiák, településbibliográfiák és egyéb helyen fellelt) kiadványokat sorolja fel települések szerint, azon belül is iskolatípusok alapján csoportosítva őket” (KISS 2001: 1). A bibliográfia a lelőhelyet is jegyzi, néhány tétele annotált, esetenként utal a programtanulmányra.

Értésítőink tartalmi feltárása várat magára.

Az alapfokú tanintézmények iskolai értesítőinek esetenkénti analitikus leírása igazolja, az ezekben fellelhető közlemények jórészt iskolatörténeti jelentőségűek, az adott intézmény tanáraitra, növendékeire, életére vonatkozó adatokat tartalmaznak. Tipikus a bezdáni községi általános iskola értesítőjének a szerkezete (függelék).

Vidékünk középfokú iskoláinak, ipariskoláinak, gimnáziumainak az évkönyvei művelődéstörténeti jelentőséggel bírnak, hiszen az *Entwurf* és a későbbi minisztériumi rendeletek nyomán programtanulmányokat, iskolatörténeti írásokat is tartalmaznak. Példaértékű az apatini polgári fiúiskola egyik értesítőjének a függelékben közölt szerkezete. Az utóbbi iskolatípusok esetében jellemző a nyolcvanas években megjelenő tanulmányi kirándulások, melyekről rendre beszámolnak az értesítők. Az apatini polgári fiú- és leányiskola tanulói az 1913–1914. tanévben Bezdánba, Kiskőszegre és Vörösmartra látogatnak. Mák Ferenc a fiumei és a tavaszi diákkirándulásokról számol be a fiumei magyar királyi állami főgimnázium, az óbecsei községi polgári leányiskola, a magyarkanizsai községi polgári fiúiskola, a pancsovai magyar királyi állami polgári leányiskola és a fehértemplomi magyar királyi állami főgimnázium értesítőjében fellelt közlemények alapján. Az iskolai értesítőknek köszönhetően értesülhetünk arról, hogyan fogadják 1885-ben a zombori gimnazisták a pesti gyorssal az országos kiállításról hazafelé tartó fiumei gimnáziumi tanulótársaikat, milyen tapasztalatokat szereznek a magyarkanizsai községi polgári fiúiskola, az óbecsei polgári leányiskola és a pancsovai polgári leányiskola növendékei 1905, 1909, 1911 tavaszán a fiumei tengerparton.

Értésítőink tartalmi feltárása tehát könyvészetünk el nem évülő adóssága.

---

⁵ A magyar nyelvű iskolai értesítők Vajdaságban 1–2. = *Új Kép (Tanármelléklet)*, 2001., 4. és 5–6. sz.

FÜGGELÉK

1. Bezdán mezőváros községi iskoláinak II-ik értesítője az 1886–1887-ik tanévre. Összeállította a közs. tanító-testület. Zombor, Nyomatott Muzsik és Partlics-nál. 1887. – [34]. p. ; cm

T.: *A szülők figyelmébe (3–6. p.); A tanév története (7–8. p.); A közs. iskolaszék tagjai (9. p.); Községi tanítói testület (9. p.); Hitoktatók (9. p.); A tanulók érdemsorozata. Érdemsorozatba használt jelmagyarázat. Beltéri V. és VI. vegyes osztály. Beltéri IV. vegyes osztály. Beltéri III. vegyes osztály. Nagyutczai III. osztály. Nagyutcai II. osztály. A gólyautczai II. vegyes osztály. Az újutczai II. vegyes osztály. A kápolnai II. vegyes osztály. A beltéri I-ső vegyes osztály. Homok szt. györgyi vegyes osztály. A kápolnai I. vegyes osztály. Az újutczai I. vegyes osztály. Ismétlő fiú osztály. Ismétlő leány osztály. (10–32. p.); Tanügyi táblázat 1886–87. tanévről [33. p.]; Értesítés a jövő tanévre [34. p.] OSZK Ért. 169/a / 1885–1887*

2. Az apatini államilag segélyezett községi polgári fiú- és polgári leányiskola értesítője az 1913–14. tanévről. Közli: Weigang János igazgató. 1914. Lotterer Antal Apatin. – 44 p. ; cm

T.: *Kirándulás Kiskőszeg–Vörösmarth Bezdánba. (1–2); II. Az őszember környezete és élete Apatin vidékén / Weigang János igazgató (3–10. p.); Adatok az 1913–1914. tanév történetéhez : Tanulók felvétele és az iskolaév megnyitása. A tanítás menete. A tantestület működése. A tantestület egyes tagjainak működése. Az iskola tanulóinak egészségügye. A tanulók erkölcsi magaviselete. Vallás-erkölcsi oktatás. Az ének- és tornatanítás. A hazafias szellem ápolása. Rendtartás. Jutalmazások. Az évi zárvizsgák Uránia. Tánc-tanítás. Tornaverseny. (12–17. p.); Az iskola felügyelete és igazgatósága : A) Kir. tanfelügyelőség. B) Miniszt. szakfelügyelő. C) Iskolaszék (18 p.) Fiúiskolai tantestület (18–19. p.); A leányiskolai tantestület (19. p.); Statisztikai adatok : 1. A nyilvános tanulók száma az isk. év elején és végén a társadalmi állás szerint részletezve 2. Az iskolába beirt nyilvános tanulók számának alakulása az iskolai év folyamán, iskolai mulasztások 3. A nyilvános tanulók száma az iskolai év végén a tanulás eredménye szerint 4. A nyilvános tanulók megoszlása vallás és anyanyelv szerint az iskolai év végén osztályonként (20–22. p.); A polgári fiúiskola tanulóinak névsora : I. fiúosztály. Osztályfőnök: Szörényi János. II. fiúosztály. Osztályfőnök: Hauk János. III. fiúosztály. Osztályfőnök: Oppenländer Gyula. IV. fiúosztály. Osztályfőnök: Buschbacher Márton (23–25. p.); A polgári leányiskola tanulóinak névsora : I. leányosztály. Osztályfőnök: Lesskó Olga. II. leányosztály. Osztályfőnök: Szörényiné Telegdi Anna. III. leányosztály. Osztályfőnök: Oppenländerné Benkó Teréz.*

IV. leányosztály. Osztályfőnök: Bresowsky Izabella (25–27. p.); Értesítés : az 1914–1915. iskolai évre vonatkozólag a következőket hozom a köztudomásra. I. A polgári iskola I. osztályába szabályszerűen csak oly tanuló léphet be... II. Középiskolából a polgári iskolába való átlépést a vallás- és közoktatásügyi miniszterium a következőképen szabályozza... III. A különbözőzeti vizsgák táblázata. A gymnasiumból átlépő tanulók tantervi különbözete a következő. (28–33. p.); Tájékoztató [a továbbtanulási lehetőségekről, hova lehet iratkozni a polgári elvégzése után] (34–27. p.); Kivonat a polgári fiúiskolában tartandó magánvizsgálatok szabályzatából (38–39. p.); Az apatini polgári fiúiskolában az 1914–1915 tanévben használandó tankönyvek jegyzéke : I. fiúosztály. II. fiúosztály. III. fiúosztály. IV. fiúosztály (40–42. p.); Az apatini polgári leányiskolában az 1914–15 tanévben használandó tankönyvek jegyzéke : I. leányosztály. II. leányosztály. III. leányosztály IV. leányosztály. Hittani könyvek. IZR. Hittani könyvek. Ref. hittani könyvek (42–44. p.) OSZK Ért. 23 / 1913–1914

IRODALOM

- FINÁCZY Ernő 1902. *A magyarországi közoktatás története Mária Terézia korában.* II. köt. Budapest
- GRÁBERNÉ BŐSZE Klára–LÉCES Károly (szerk.) 1996. *A magyarországi iskolai értesítők bibliográfiája 1850/51–1948/49.* 1. köt. Budapest, Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum
- GRÁBERNÉ BŐSZE Klára 2007. *A magyarországi iskolai értesítők/évkönyvek évszázadai, és bibliográfiai feltárásuk. Elektronikus Könyv és Nevelés*
http://www.tanszertar.hu/eken/2007_01/gbk_0701.htm, 2011. VI. 2.
- JESZENSZKY Dezső 1896. *A zombori magyar királyi állami főgymnázium története 1872–1895.* Zombor
- KERTÉSZ Gyula 2000. *A hazai iskolai értesítők száz esztendeje. = Könyv és nevelés, 2.*
<http://olvasas.opkm.hu/index.php?menuId=125&action=article&id=136>, 2011. VI. 5.
- KISS Gusztáv 2001. *A magyar nyelvű iskolai értesítők Vajdaságban 1. = Új Kép (Tanárnémelléklet), 4. 1–28.*
- KLAMARIK János 1873. *A tanintézeti értesítvény mint a nyilvánossági jog postulátuma. = Magyar Tanügy, 116–117.*
- MAGYAR PEDAGÓGIAI LEXIKON 1933. Budapest, Révai.
- MÁK Ferenc 2010. *Fiumei és tavaszi kirándulások. = Horvátországi Magyarság, 5–14.*
<http://www.huncro.hr/magyarsagPDF/Mjeseceknik1007.pdf>, 2011. VII. 14.
- RATIO EDUCATIONIS 1981. *Az 1777-i és az 1806-i kiadás magyar nyelvű fordítása.* Fordította, jegyzetekkel és mutatókkal ellátta Mészáros István. Budapest
- RÓTH András Alajos 1997. *Iskolai értesítőink bibliográfiai és helytörténeti jelentősége.*
http://www.vmmk.hu/hksz/konf19942002/WWW/1997_miskolc/0018.htm, 2011. VII. 12.

The Development and Study of Hungarian School Reports

One of the stepchildren of Hungarian book publishing is the school report booklet. This form of publication for educational purposes was devised based on various decrees with unifying intentions by ministries from 1744 onwards. The importance of school reports in the history of education is obvious, presenting essential sources of bibliography, as well as resources for research in the field of history of culture and education. The bibliographic catalogisation of school reports issued up to 1949 was performed by the Hungarian Ministry of Culture and Education at the turn of the 20th–21st century. The analytical examination of the volumes is in progress.

Keywords: school report, year book, Hungary, Vajdaság, analysis of contents, bibliography, history of education and culture